Jyrki Peisa 2.10.2024

Talousvaliokunta
tav@eduskunta.fi

Asia: Ilmastovuosikertomus 2024 (K 16/2024 vp)

Pyydettynä lausuntona ilmastovuosikertomuksesta Metsäteollisuus ry toteaa seuraavaa:

Metsäteollisuus ry:n mielestä on hyvä, että ilmastovuosikertomuksilla seurataan yleistä kasvihuonekaasujen kehitystä ja arvioidaan sopeutumissuunnitelman toimeenpanotilannetta.

Metsäteollisuuden mielestä ilmastovuosikertomuksen ei kuitenkaan pidä lisätä ilmastopolitiikan poukkoilua antamalla suosituksia lyhyen aikavälin ilmastotoimille vaan pikemminkin kuvata missä ilmastotyössä ollaan kyseisenä vuonna.

Lisäksi vuosikertomuksessa olisi luontevaa tarkastella, ovatko aiemmin asetettujen ilmastotavoitteiden asetannassa käytetyt lähtötiedot edelleen paikkansapitäviä.

Maankäyttösektori

Ilmastovuosikertomuksessa kuvataan osuvasti, että metsänieluihin liittyy suuria epävarmuuksia. Lisäksi kertomuksessa todetaan, että markkinahakkuut riippuvat metsäteollisuustuotteiden maailmanlaajuisesta kysynnästä. On hyvä, että kertomuksessa tiedostetaan etenkin Venäjän puuntuonnin loppumisen vaikutus kotimaisen puuraaka-aineen kysyntään.

Myös Luonnonvarakeskuksen (Luke) tuoreimman valtakunnan metsien inventoinnin (VMI 13) yhteydessä havaittu puuston kasvun tason lasku tuodaan esille samoin kuin kasvihuonekaasuinventaarioon tehtyjen menetelmämuutosten merkitys.

Kertomuksessa todetaankin aivan oikein, että maankäyttösektorin nettonielukehitys näyttää nykytiedon perusteella huomattavan paljon heikommalta kuin aikaisemmin on arvioitu.

Metsänieluihin liittyvän epävarmuuden vuoksi on tärkeää, että metsien osalta painotetaan ilmastonmuutokseen sopeutumista sekä hyvän terveyden ja kasvukunnon ylläpitämistä.

Jyrki Peisa 2.10.2024

Vuosikertomuksessa käydään läpi ilmastonmuutokseen sopeutumisen yhteydessä metsätuhojen välttämiseen liittyviä toimenpiteitä. Metsien osalta esimerkiksi etenkin varttuneet kuusikot ovat alttiita tuuli- ja lumituhoille sekä vahingollisten eliöiden kuten kirjanpainajien ja juurikäävän aiheuttamille tuhoille.

On tärkeää, että näitä metsiin liittyviä epävarmuuksia ja ongelmia ratkotaan tavalla, joka tähtää metsien elinvoimaisuuden ja kasvun parantamiseen kansallisen metsästrategian linjausten mukaisesti. Aktiivinen ja kestävä metsätalous on tässä avainasemassa. Näin varmistetaan sekä vahva hiilinielu että puun saatavuus pitkällä aikajänteellä.

Päästökauppasektori

Vuosikertomuksessa nostetaan päästökaupan lisäksi ohjauskeinoista esille mm. energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuki, jota voidaan voimassa olevan lain mukaan myöntää vuosina 2021–2025.

Sähköistämistuella pyritään ehkäisemään hiilivuotoa kompensoimalla osa päästökaupan sähkön hintaa nostavasta vaikutusta kansainvälisessä kilpailussa olevalle paljon sähköä käyttävälle teollisuudelle. Tuesta tulee käyttää vähintään 50 % toimiin, joilla vähennetään kasvihuonekaasupäästöjä, tehostetaan energiakäyttöä, lisätään uusiutuvan energian osuutta tai edistetään sähköistymistä.

Sähköistämistukea käsitellessä olisi kuitenkin hyvä tuoda esille sen määräaikaisuus. Tuen myönteisistä vaikutuksista huolimatta ja monista muista maista poiketen tukea ei ole Suomessa säädetty koko päästökauppakaudelle eli vuoteen 2030 asti. Tämä edellyttäisi uuden lakiesityksen antamista ja rahoituksen varmistamista.

Myös energiatehokkuussopimukset ovat merkittävä ja hyvä keino vähentää päästöjä päästökauppasektorilla, kuten ilmastovuosikertomuksesta on luettavissa. Metsäteollisuuden osuus koko elinkeinoelämän vuosina 2017–2023 toteuttamasta energiansäästöstä on noin puolet.

Metsäteollisuuden ilmastotiekartan mukaisesti alan tehtaiden päästöt liki nollaantuisivat vuoteen 2035 mennessä muun muassa lisäämällä uusiutuvan energian käyttöä, parantamalla energiatehokkuutta ja sähköistämällä tuotantoprosesseja.

Teollisuudessa päästöjen vähentäminen tapahtuu investointien kautta. Investointien taustalla on aina kannattava liiketoiminta. Suomen teollisuuden kilpailukykyä vahvistavat päätökset ovatkin tärkeitä myös ilmastotavoitteiden toteutumiseksi.

Taakanjakosektori

Vuosikertomuksessa yksittäisen maininnan tasolle jää uuden päästökauppadirektiivin edellyttämä muutos, jonka myötä usea metsäteollisuuden laitos siirtyy päästökauppasektorilta taakanjakosektorille.

Muutos perustuu jo hyväksyttyyn direktiivin säädökseen, jonka mukaan 95 % tai sen yli biomassaa käyttävät laitokset eivät kuulu enää kiinteiden laitosten päästökaupan piiriin. Muutos on Metsäteollisuus ry:n mielestä heikosti perusteltu ja aiheeton. Muutoksesta aiheutunee taakanjakosektorille lisää laskennallisia päästöjä.

Liikenteen osalta ilmastovuosikertomuksessa nostetaan esille muun muassa liikennevälineiden energiatehokkuus ja yleisesti tarve vähentää päästöjä.

Kokonaiskuvassa on huomattava, että hyväkuntoiset väylät mahdollistavat myös suuremman ja energiatehokkaan ajoneuvokaluston kehittämisen, joka on merkittävä keino liikenteen päästöjen vähentämiseksi. Väyläviraston selvityksen (2019) mukaan päällysteiden epätasaisuus voi nostaa polttoaineen kulutusta 10 prosenttia. Teiden kunnon parantaminen vähentää liikenteen päästöjä peräti 5 prosenttia. Raskaan liikenteen osalta luku on vieläkin suurempi.

Muita huomioita

Hiilikädenjälkeen liittyvän laskennan osalta esitetään malli, jossa suomalaisten tuotteiden arvioidaan korvaavan samaa tuotetta joko suomalaisten markkina-alueilla tai globaalia keskiarvoa vasten. Esimerkiksi suomalaisen puutuotteen ajatellaan korvaavan muualla tuotettua puutuotetta.

Metsäteollisuus ry haluaa tuoda esille, että mikäli kuitenkin korvaavaksi tuotteeksi otetaan samaa tarkoitusta ajava, mutta muusta materiaalista valmistettu tuote, saadaan hiilikädenjälkilaskennasta huomattavasti nyt esitettyjä suurempia lukuja. Näin on esimerkiksi, mikäli sahatavaralla korvataan runsaasti fossiilia päästöjä edellyttävää muualla tuotettua terästä tai betonia.

Kertomuksessa todetaankin aivan oikein, että yleisesti hyväksyttyä ja harmonisoitua laskentamenetelmää ilmasto- tai hiilikädenjäljen määrittämiseksi ei vielä ole ja laskentarajauksissa on merkittäviäkin eroja. Hiilikädenjäljen laskenta vaatii erittäin paljon oletuksia, mikä aiheuttaa tuloksiin myös paljon epävarmuutta.

Eri sektoreiden väliset kytkennät nostetaan esille ilmastovuosikertomuksessa. Esimerkiksi puunjalostus kytkeytyy energia- ja huoltovarmuuskysymyksiin monella tavalla. Puunjalostuksen ja metsätalouden yhteydessä syntyy runsaasti sivuvirtoja (puun kuori, sellunvalmistuksessa syntyvä mustalipeä, oksat, latvukset), joita ei voi jalostaa vientituotteiksi, mutta niillä voidaan korvata fossiilisia polttoaineita.

Nämä sivuvirrat muodostavat Suomen uusiutuvan energian selkärangan, jonka avulla Suomi voi päästä Euroopan unionin maallemme asettamaan tavoitteeseen. Kotimainen uusiutuva energia on luonnollisesti myös energiaomavaraisuuden ja huoltovarmuuden ydintä.

Jyrki Peisa 2.10.2024

Ilmastovuosikertomuksessa todetaan, että kiertotaloudella tarkoitetaan toimintamallia, jolla minimoidaan talouteen otettavia luonnonvaroja muuttamalla tuotantotapoja kiertoon pohjautuviksi. Kertomuksessa jää kuitenkin mainitsematta kiertotalouden strategisen ohjelman linjaus, jonka mukaan "uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö voi kasvaa".

Biotalous kuitataan ilmastovuosikertomuksessa hyvin lyhyesti. Tämä on valitettavaa, ottaen huomioon kuinka suuri merkitys sillä on ihmisille ja elinkeinoelämälle kaikkialla Suomessa.

Metsäteollisuus ry

Paula Lehtomäki
toimitusjohtaja